

| روزنامه جوان | شماره ۷۱۳۵

گفت‌وگو
سجاد آذری

در گفت‌وگوی «جوان» با استاد حقوق بین‌الملل دانشگاه تهران تشریح شد

جنایات هیتلر هم با ساز و کار فعلی سازمان ملل مشروع است!

احمد مومنی‌راد گفت: در شرایط فعلی اگر به جای نتانیا‌هو، هیتلر هم بود و شرایط آن را داشت امکان داشت جنایات خود را انجام دهد و حتی بیاید در سازمان ملل هم سخنرانی کند.
بیماران منازل، بیمارستان‌ها، مدارس، مساجد و هر جای دیگری که شهروندان در آن حضور دارند به بهانه‌های مختلف عادت همیشگی صهیونیست‌ها بوده و همین رفتار جنایت‌بار موجب شده است بیش از هزار شهروند فلسطینی تا امروز فقط در غزه به خاک و خون کشیده شوند.
در این شرایط شنیدن خبر بمباران ششش برج در جنوب بیروت از سوی صهیونیست‌ها آن هم به وسیله بیش از ۸۰ بمب حدوداً یک تنی اتفاقی خیلی عجیب نبود و مشخص است اینکه سیدحسین نصرالله و برخی دیگر از اعضای حزب‌الله زیر یکی از این ساختمان‌ها در حال جلسه بودند به اندازه کافی به جنا پتکارانی که سابقه انواع جنایات جنگی و نسل کشی را در کارنامه خود دارند بهانه لازم را می‌دهد تا دست به اقدام بزنند.
در این شرایط آنقدر حقوق بین‌الملل و دیگر ساز و کارهای بین‌المللی بی تفاوتی از خود نسبت به جنایات صهیونیست‌ها نشان داده‌اند که ممکن است حتی این سؤال ایجاد شود که آیا واقعاً حقوق بین‌الملل نسبت به این جنایات سکوت کرده یا دلیل دیگری موجب شده تا ظرف‌های آن دیده نشود.
در گفت‌وگوی «جوان» با احمد مومنی‌راد، استاد حقوق بین‌الملل دانشگاه تهران این مسائل مورد بررسی قرار گرفته است.

■ ■ ■

چنین حمله‌ای در یک منطقه مسکونی از سوی رژیم صهیونیستی که البته دفعه اول آنها هم نیست و منجر به شهادت تعداد بسیار زیادی از افراد عادی و همچنین فرماندهان حزب‌الله شده است از نظر حقوق بین‌الملل چه جایگاهی دارد؟

این اقدام هم در ادامه اقدامات وحشیانه و تَسْبیحانه رژیم صهیونیستی است. با وجود اقداماتی که این رژیم طی مدت اخیر در غزه و لبنان انجام داده ما نباید سؤال کنیم که حقوق بین‌الملل در خصوص این اقدامات چه می‌گوید؟ ما باید سؤال کنیم که آیا رژیم صهیونیستی سروسزنی قواعد و اصول حقوق بین‌الملل را قبول دارد و به آن عمل می‌کند یا نه که پاسخ آن نیز روشن است خیر، به هیچ یک از قواعد، معاهدات و اصول بین‌المللی پایبند نیست و در عمل به آن توجه نمی‌کند. این اقدام موارد متعددی از نقض قواعد حقوق بین‌الملل، نقض حقوق محصمات مسلحانه و نقض حقوق بشر دوستانه را داراست. اینکه شما از سلاحی استفاده کنید که ممنوع است، از روشی استفاده کنید که ممنوع است و هدف را در محیطی قرار دهید که ممنوع است، همه اینها نشان می‌دهد که این رژیم به هیچ وجه پایبند به حقوق بین‌الملل نیست و دنیا شاهد جنایات این رژیم جنتیکار است و هیچ اقدامی نمی‌کند. متأسفانه از همه بدتر عکس‌العمل سازمان ملل و شورای امنیت است که به هیچ وجه توجیهی ندارد. آنها سکوت کرده‌اند و عملاً جنتیکار را تشویق می‌کنند.

آیا حقوق بین‌الملل ضمانت اجرائی ندارد. وقتی به دفعات حقوق بین‌الملل، حقوق بشر، حقوق بشر دوستانه و غیره نقض می‌شود آیا قرار است همه نهادهای مدعی فقط شاهد باشند؟

باید ببینیم الان وظیفه سازمان ملل و به‌ویژه شورای امنیت چیست؟ شورای امنیت وظیفه دارد از اِزباج‌ها خود استفاده کند برای اینکه ادامه کشتارها، بمباران‌ها و همچنین از نسل کشی جلوگیری کند ولی این کار را انجام نمی‌دهد. دلیل اینکه جلوگیری هم نمی‌کند این است که متأسفانه شورای امنیت گرفتار سلطه سیاست است، گرفتار اعضای ثابت خود به‌ویژه آن سه عضوی که در زمره کشورهای غربی قرار دارند و منافع آنها با منافع رژیم صهیونیستی هم خورده شده است. معلوم است کسی که عضو دائم است، حق و تو دارد و از طرف دیگر منافع آن در گروی منافع رژیم صهیونیستی است نمی‌آید رأی ضدمنافع رژیم صهیونیستی بدهد گرچه جنایات این رژیم به اندازه‌ای زیاد شده باشد که داد خود

■ علی فهیم دانش، دکترای حقوق بین‌الملل

درباره چگونگی مقایله با سبوعیت و ددمنششی رژیم اشغالگر صهیونیستی در تجاوز نظامی به غزه، با پهرمیر داری از نظام کیفری بین‌المللی موارد متعددی پیشنهاد شده از آن جمله «توصیه به شورای امنیت برای سپرن عوامل این جنایات به پیشگاه عدالت».
در این دستور ضمن بررسی این موضوع، نگاهی بر دیگر راهکارهای موجود نظام کیفری بین‌المللی در این باره خواهیم داشت.

■ ■ ■

۱- راهکار مقابله با جرائم رخ داده در غزه از منظر حقوق بین‌الملل

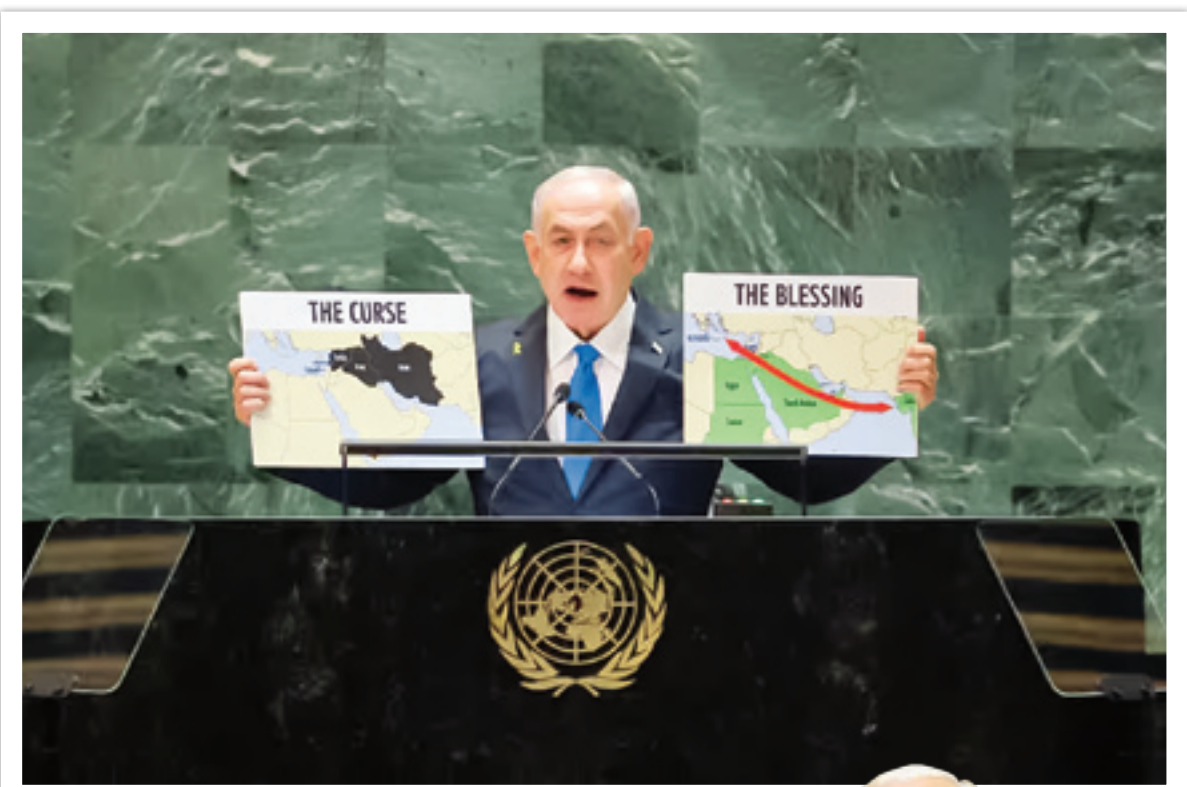
در عرصه دیوان کیفری بین‌المللی، بدون تردید اقداماتی که در غزه در حال انجام است، در شمول جرائم موضوع ماده ۵ اساسنامه دیوان قرار می‌گیرد دلکن دیوان برای پیگیری این جرائم باید قادر به اعمال صلاحیت خود باشد.

فلسطین در پهن ۱۳۸۷، به استناد بند۳ ماده ۱۲ اساسنامه دیوان، صلاحیت آن دیوان را برای رسیدگی به جرائم ارتكایی در قلمروی فلسطین پذیرفت و ضمن اعلام آمادگی برای همکاری با دیوان خواستار رسیدگی به جرائم موضوع ماده ۵ اساسنامه شد اما دادستان آرژانتینی وقت دیوان در آوریل ۲۰۱۲ با انتشار بیانیه‌ای از سوی دفتر خود اعلام کرد از آنجایی که نمی‌تواند تصمیم‌گیری کند که آیا فلسطین یک کشور است یا خیر، روند رسیدگی به درخواست فلسطین را متوقف کرد. بنابر این نظر، به رسمیت شناخته شدن یک کشور در واقع پیش شرط دیوان برای رسیدگی به شکایات آن است و اگر فلسطین یک دولت باشد می‌تواند امکان اعمال صلاحیت در خصوص جرائم ارتکاب یافته در سرزمین این کشور را برای دیوان بین‌المللی کیفری فراهم کند، حتی اگر این جرائم از سوی اتباع دولتی‌های غیر عضو اساسنامه دیوان بین‌المللی کیفری ارتکاب یافته باشند. در نوامبر ۲۰۱۲ با مراجعه مستقیم فلسطینی‌ها به مجمع عمومی ملل متحد، آنها نتوانستند با رأی موافق مجمع به دولت غیر عضو تبدیل شوند مانند وضعیتی که سوئیس تا چند سال پیش داشته و «سریر مقدس» داراست. هر چند دادستان فعلی دیوان مدتی پس از این اتفاق اعلام کرد فلسطین اکنون قادر است از دیوان درخواست اعمال صلاحیت کند، اما دفتر دادستان در ۲۵ نوامبر ۲۰۱۳ گزارشی منتشر کرد و تنها راه برای رسیدن به این هدف را توسل بهربر فلسطینی به یکی از دو راهکار پیش‌بینی شده عنوان کرد، یعنی به عضویت دیوان کیفری بین‌المللی درآمدن به صورت رسمی یا ارائه دادن اعلامیه‌ای جدید و درخواست اعمال صلاحیت دیوان.

چهاردهم مرد ماه جاری دادستان دیوان با آقای ریاض المالک، وزیر امور خارجه فلسطین در مقر دیوان کیفری بین‌المللی در لاهه و متعاقب در خواست ملاقات مشارالیه دیدار کرد. در این ملاقات پس از آنکه وزیر امور خارجه فلسطین نگرانی‌های جدی خود در مورد جنگ در غزه را ابراز می‌دارد طرفین در زمینه مکانیسم‌های موجود پیش‌بینی شده در چارچوب اساسنامه رم در زمینه اعمال صلاحیت دیوان به تبادل نظر

کشورهای غربی نیز در آمده باشد و این نشان می‌دهد وضعیت از حالتی که م‌تصور می‌کنیم وخیم‌تر است.

متأسفانه حقوق بین‌الملل در محاق است، حقوق بشر در محاق است و همه اصول و قواعد همه کنوانسیون‌ها و معاهدات بین‌الملل زیر پا گذاشته شده است. اکنون نیاز است یک اراده جدی در دنیا ایجاد شود و در این شرایط نقش توده‌های مردم خیلی مهم است، چون دولت‌ها امتحان خود را پس داده‌اند. اکنون دولت‌ها چند دسته می‌شوند، قدرت‌های سلطه گر کشورهایی که منافع آنها همسو با امر یکاست و تعدادی از رهبران کشورها که موجودیت آنها بستگی به نظر امریکایی‌ها و اروپایی دارد، پایگاه

متأسفانه حقوق بین‌الملل در محاق است، حقوق بشر در محاق است و همه اصول و قواعد همه کنوانسیون‌ها و معاهدات بین‌الملل زیر پا گذاشته شده است. اکنون نیاز است یک اراده جدی در دنیا ایجاد شود و در این شرایط نقش توده‌های مردم خیلی مهم است، چون دولت‌ها امتحان خود را پس داده‌اند

مردمی ندارند و وحشت دارند از اینکه اقدامی انجام دهند که به نوعی به ضرر آنها شود و همچنین تعداد کمی کشورهای مستقل نیز هستند. نقش مردم و نهادهای غیردولتی عدالتخواه حق طلب و مستقل جهانی اینجا پررنگ می‌شود که بتوانند با یک عزم همگانی نهضتی را ایجاد کنند تا بتوانند جلوی این رژیم خبیث را بگیرند.

زمانی در جنگ جهانی دوم هیتلری بود که در شرایطی که نه سازمان ملل و نه ICC و ICJ وجود داشت به راحتی دست به جنایت می‌زد الان هم به نظر می‌رسد شرایط خیلی فرقی نکرده است و با وجود ساز و کارهایی که وجود دارد به راحتی نتانیا‌هو در حاشیه نشست

کیفر بین‌المللی هم جلودار ددمنشی صهیونیست‌ها نیست!

راهکارهای دیوان کیفری بین‌المللی برای ورود به پرونده صهیونیست‌ها چیست؟

جهانی در برخی کشورهای اروپایی همچون بریتانیا و اسپانیا نسبت به تعدادی از متهمان نقض کنوانسیون‌های ژنو بودیم. در اسپانیا پس از ارائه شکایت سازمان حقوق بشر فلسطین علیه بنجامین بن علیزور وزیر جنگ سابق رژیم صهیونیستی و شش تن از افسران بلندپایه ارتش این کشور، قاضی‌ای اسپانیایی تصمیم گرفت در مورد جنایات جنگی رخ داده از سوی فرماندهان بلندپایه رژیم صهیونیستی در حملات هوایی به غزه در سال ۲۰۰۲ میلادی که به کشته شدن ۱۵ فلسطینی انجامید، تحقیقات قضایی خود را پیگیری کند. در بریتانیا نیز دادگاهی در نهایت پس از کش و قوس‌های سیاسی فراوان دستور بازداشت تزیبی لیونی وزیر خارجه سابق این رژیم را به اتهام دخالت در قتل عام کمان غزه صادر کرد. پیش از آن یک گروه حقوقی فلسطینی دادخواست بازداشت ایهود باراک وزیر دفاع رژیم صهیونیستی را به دادگاهی در بریتانیا تسلیم کرده بود. پیش از این نیز در سال ۲۰۰۵ میلادی یکی از ژنرال‌های ارتش رژیم صهیونیستی پس از آگاهی از صدور دستور بازداشت برای خود در فرودگاه لندن از هواپیما پیاده‌نشند و به تل‌آویو بازگشت. هر چند توسل به اصل صلاحیت جهانی نتوانسته است هیچ یک از عاملان جنایات رخ داده علیه مردم مظلوم فلسطین را به دست عدالت بیاورد، ولیکن آن را می‌توان به عنوان عاملی در نشان دادن چهره عاملان اینگونه جنایات نزد افکار عمومی جهانیان و همچنین محدودیت در سفر مقامات رژیم صهیونیستی به بسیاری از کشورها از ترس بازداشت و محاکمه دانست.

هر ساعت و دقیقه شاهد ارتکاب جنایت جدیدی از سوی زمامداران رژیم صهیونیستی در حمله به مردم بی‌دفاع غزه هستیم، حقوق بین‌الملل کیفری و حقوق کیفری بین‌المللی تاکنون نتوانسته‌است برای مقابله با این سبوعیت اقدامی ملموس انجام دهد و یادافراه مرتکبان جنایات بین‌المللی را به آنها بچسباند. هرچند این موضوع دلیلی است بر تا‌ک‌ار آمدی سیستم کیفری موجود در سطح جهانی چنانچه به اجمال به آن اشاره شد اما به رغم اذعان به کاستی‌ها و سیاسی‌کاری‌های موجود در این عرصه و نقش قدرت‌های جهانی در مصونیت بخشیدن به عاملان این جنایات، به نظر می‌رسد این سیستم که در مقایسه با دیگر بخش‌های حقوق بین‌الملل دارای سابقه تأسیس کمتر از ۱۲ سال است را می‌توان عاملی برای بازداشتن عاملان اینگونه جنایات از ارتکاب جنایات افزون‌تر نسبت به مردم مظلوم فلسطین دانست. اگر ترس از توسل قربانیان به سیستم موجود عدالت کیفری بین‌المللی نبود، تصور تحقق آنچه برخی خام صهیونیست به آن معتقدند ــ همه اهالی غزه باید کشته شوند و این بخش کاملاً تخریب شود و لازم نیست تقصص کند تا در یادیه که آیا شخص مقابلش جزو جنگ‌جویان است یا نه از ناحیه صهیونیست‌ها دور از ذهن نمی‌بود.

البته در این میان از منظر صرف حقوقی، بی‌تردید یافتن راهکاری که منجر به سریدن عاملان اینگونه جنایات به دست عدالت کیفری خواهد شد، یعنی اعمال صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی بر موضوع متعاقب توسل دولت فلسطین به یکی از دو راهکار فوق‌الذکر مناسب‌ترین گزینه خواهد بود.

محدودیت‌های جغرافیایی را در نور دیده‌است. بسیاری از کشورهای جهان هم اکنون بر این اتفاق نظر دارند که در صورتی جرمی رخ دهد که موجب جریحه دار شدن آلام بشری گردد، کشورهای دیگر نیز می‌توانند صلاحیت کیفری خود را بر مرتکبان اینگونه جنایات اعمال دارند. مکانیسم صلاحیت جهانی به دستگاه‌های قضایی دولت‌ها مأموریت بین‌المللی اعطا می‌نماید و اجازه می‌دهد مرتکبان جرائم مهم را در شرایطی که دادگاه‌های صلاحیت دار ناتوان از اجرای مأموریت خود هستند مورد پیگرد قرار دهند. در حال حاضر تقریباً اینکه کسانی که مرتکب جرائمی در خارج از قلمروی کشوری شده‌اند، در صورتی که یک کنوانسیون بین‌المللی به محاکم داخلی کشوری که متهم در آن یافت شود صلاحیت اعطا نموده باشد می‌توانند در محاکم آن کشور تعقیب و محاکمه شوند، مورد وفاق عام جامعه جهانی است.

بهرمیرداری از این نوع صلاحیت با توجه به اینکه کنوانسیون‌های ژنو مشخصاً از کنوانسیون‌هایی هستند که مستقیماً صلاحیت جهانی را مقرر نموده‌اند، می‌تواند هنگام سفر متهمان نقض تعهدات کنوانسیون‌های مذکور به ممالکی که صلاحیت جهانی را در قوانین کیفری خود پیش‌بینی نموده‌اند مورد توجه قرار گیرد. این امر ناشی از تعهدات کنوانسیون‌نی است که ماده ۴۹ از کنوانسیون شماره یک، ماده ۵۰ از کنوانسیون شماره ۲، از کنوانسیون شماره ۳ و ماده ۱۴۶ از کنوانسیون شماره ۴ مقرر نموده‌اند.

در تجاوز قبلی دولت غاصب به غزه در سال ۱۳۸۸، شاهد اعمال صلاحیت